

S p r a w o z d a n i e

komisyi przemysłowej o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie:
1) opodatkowania Towarzystw zarobkowych, oraz 2) krajowej ustawy o uwolnieniu zakładów i spółek przemysłowych, tudzież przemysłowych Towarzystw akcyjnych od dodatków do podatków.

Wysoki Sejmie!

I.

Mimo szeregu uchwał Wysokiego Sejmu, mimo nieustającej akcyi towarzystw zarobkowych, a mianowicie spółek surowcowych, magazynowych i produkcyjnych, oraz związku towarzystw zarobkowych, dwie ustawy państwowe z roku 1880 i 1885, zapewniające liczne i znamienite ulgi podatkowe dla tych towarzystw, przez błędną interpretacyę fiskalną ustaw nie zostały wcale w kraju naszym zastosowane.

Ustawa o zmianach w stosowaniu ustaw i przepisów o podatku zarobkowym i dochodowym do spółek zarobkowych i gospodarczych, tudzież do kas zaliczkowych z dnia 27 grudnia 1880 (Dz. u. p. l. 151), uzupełniona jeszcze i rozszerzona ustawą z dnia 14. kwietnia 1885 (Dz. u. p. l. 42) zapewniły samodzielnym spółkom zarobkowym i gospodarczym (stowarzyszeniom zaliczkowym i kredytowym, spożywczym stowarzyszeniom do dostarczania płodów snrowych i utrzymywania składów, spółkom budowniczym, spółkom do dostarczenia mieszkań i spółkom warsztatowym itp.) stosownie do ustawy z dnia 9. kwietnia 1873 (Dz. u. p. Nr. 70) zarejestrowanym i wszelkim innym niezarejestrowanym na zasadzie pomocy własnej opartym, które stosownie do statutu wykonywanie przemysłu ograniczają do własnych członków, także wtedy, gdy zaciągają pożyczki lub kupują towary nie od swoich członków, albo umieszczają swoje zasoby kasowe w przedsiębiorstwach i zakładach do składania publicznie rachunków obowiązanych, do kas zaliczkowych, do kas zaliczkowych gminnych, liczne podatkowe ulgi.

Przy obliczeniu czystego dochodu służącego za podstawę opodatkowania, mogą być potrącone części dochodu użyte na płace stałe, wynagrodzenia dla członków stowarzyszenia, dyrekcyi i rady nadzorczej za usługi świadczone, odsetki od kapitałów cudzych, odpisania z powodu strat, zużycia inwentarza lub materiału obrotowego, umorzenia, zasoby i t. p., a co najważniejsze, czysty dochód tych spółek, dopóki nie wynosi nad 300 zł., nie podlega podatkowi dochodowemu, zaś dochód po nad 300 zł. do tysiąca opłacać ma tylko trzy dziesiąte, od drugiego do pięciu tysięcy pięć dziesiątych, a dopiero wyższy czysty dochód opłaca całkowitą kwotę podatku.

Przez ciasną, przeciwną wyraźnemu brzmieniu ustaw, a w każdym razie przeciwną intencjom tychże interpretację fiskalną, ustawy te zostały czezem słowem dla towarzystw zarobkowych w kraju naszym. „Wydziałowi krajowemu nie znany jest ani jeden wypadek zastosowania tych ustaw“.

Wymiar opodatkowania odbywa się na podstawie dawnych przepisów ; on to spowodował upadek towarzystwa handlu skór w Sędziszowie i Tarnowie, zmusił Wydział krajowy do znacznych subwencji dla towarzystwa handlu skór, sukna i wyrobów tkackich w Łańcucie i dla towarzystwa tkackiego w Komarnie na opłacenie podatku, żeby uratować towarzystwa od ruiny, a; grozi ruiną innym spółkom.

Najświeższy przykład fiskalizmu, to wymiar podatku od dochodu towarzystwa handlu skór i wyrobu obuwia w Dobczycach. Według karty upom. L. 88 z 2. października 1891 z urzędu podatkowego w Wieliczce wymierzono podatek od roku 1887 do 1891 na 1.034 zł. Tymczasem przy majątku 6.332 zł. wynosił w roku 1891 surowy zysk na zakupionym i odsprzedanym towarze 1.595 zł., więc po potrąceniu kosztów administracji 1.421 zł. czysty zysk wynosił zaledwie 173 zł.

Odmownie zostały załatwione rekursa towarzystwa tkackiego w Białowej, ponieważ „zawiera interesa z nieczłonkami“. Tak zostały udaremnione najlepsze intencje ustawodawcy. Ograniczenie korzyści przyznanych ustawami z roku 1885 i 1888 do towarzystwa, które ograniczają swój zakres działania do własnych członków, zostało tak zrozumiane, że n. p. spółka magazynowa szewców, która sprzedaje buty nieczłonkom towarzystwa, lecz szerokiej publiczności, nie może z niej korzystać, ponieważ wrzekomo rozciąga swą działalność na nieczłonków, tak, jak żeby mogło być intencją ustawodawcy, żeby powstały spółki szewców na to, żeby sobie wzajemnie sprzedawali buty. Zakupno materiałów tkackich dla spółki tkaczy i sprzedawanie wyrobów stowarzyszonych tkaczy publiczności, odbiera według interpretacji władz skarbowych te znamiona spółce, które mogłyby jej zapewnić ulgi podatkowe. A przecież ustawy te nie miały i nie mogły mieć innego znaczenia jak to: że spółka magazynowo-surowcowa n. p. tkaczy ogranicza swą działalność do członków swoich, jeżeli materiały surowe i pomocnicze kupuje od nieczłonków na to, żeby je odstępować tylko członkom swoim, zaś wyrobione przez członków spółki wyroby sprzedaje publiczności. Przekroczyłaby ten zakres spółka surowcowa szewców, gdyby sprzedawała skóry nieczłonkom spółki, przekroczyłaby spółka magazynowa szewców, gdyby kupowała buty, lub brała je w komis od nieczłonków.

Sprawa ta nie była jednak przez władze skarbowe traktowaną w innych krajach i podnosiły się też żale z różnych stron, a stały się one przedmiotem wniosków w Radzie państwa. Ale pierwszą korzystną zapowiedzią zmiany w poglądach władzy skarbowej jest przedłożony przez JE. Ministra finansów projekt reformy podatków bezpośrednich i zaprowadzenia podatku osobisto dochodowego (l. 380 ex 1892). Projekt ten stoi najzupełniej na gruncie interpretacji, jaką Sejm nasz dawał ustawom z r. 1880 i 1885. W §. 93 oraz 102, 103 i 106 zapewnione są wielorakie korzyści towarzystwom zarobkowym i gospodarczym, wraz z uwolnieniem od podatku dochodowego dochodu czystego niżej 300 zł., jeżeli te towarzystwa ograniczają działalność do swych członków. Jednakowoż zastosowaniu tego postanowienia nie stoi na przeszkodzie, jeżeli towarzystwa spożywcze i surowcowe kupują towary od nieczłonków, lub jeżeli spółki produkcyjne lub magazynowe sprzedają wyroby członków także nieczłonkom (§. 93).

„Jako warunek przyznania ulg, postawione ograniczenie zakresu działania spółki do członków, mówi JE pan Minister w motywach do ustawy (p. 66), zostaje wyjaśnione w taki sposób, który uchyla wszelkie w praktyce powstałe wątpliwości; wyjaśnienie zawiera we wszystkich kierunkach dla towarzystw najkorzystniejszą interpretację, gdyż zasadniczo żąda się ograniczenia działalności do swoich członków zawsze tylko w jednym kierunku“.

Gdy jednak losy projektu nowej ustawy, która obejmuje całą reformę podatków stałych i zaprowadza podatek osobowo dochodowy, sięga głęboko w stosunki, pod wieloma względami wymagać będzie zapewne i ze stanowiska kraju naszego zmian, są niepewne, gdyż reformy takie często lata całe czekać muszą na przeprowadzenie, nie podobna w projekcie tym widzieć na razie coś więcej jak nadzieję na przyszłość. Zanim nowa ustawa będzie mogła być przyjęta, opodatkowanie towarzystw odbywać się będzie na podstawie dawnych przepisów i na podstawie źle interpretowanych, do pewnego stopnia niejasnych ustaw z r. 1880 i 1885, co grozi jeszcze szeregowi spółek naszych ruiną.

Gdy spółki te mogłyby tak znakomite oddać usługi dla przemysłu rękodzielniczego i domowego, gdy w nich widzieć musimy jeden z najdzielniejszych środków samopomocy i odrodzenia upadłego przemysłu, komisya musi zalecić Wysokiemu Sejmowi ponowne wezwanie do c. k. Rządu, ażeby sprawa ta została przez odpowiednią interpretację ustaw z r. 1880 i 1885 korzystnie załatwioną, lub też żeby neregulowanie tej sprawy wyjęte zostało z całości reformy podatków stałych i co rychlej w drodze ustawodawczej załatwione.

II.

Uchwalona przez Wysoki Sejm na dniu 18. listopada 1890 ustawa o uwolnieniu zakładów i spółek przemysłowych, tudzież przemysłowych towarzystw akcyjnych do wszelkich dodatków do podatków z wyjątkiem państwowych na lat dziesięć, nie otrzymała dotąd Najwyższej sankcyi. Mimo też nalegań ze strony Wydziału krajowego, mimo obszernej korespondencyi, nie posiadamy dotąd motywów odmowy.

Wszystkie powody, które skłoniły Wysoki Sejm w r. 1890, że w załatwieniu sprawozdania Wydziału krajowego z wniosku p. Rutowskiego i towarzyszy, uchwalił ustawę znacznie rozszerzającą ustawę o ulgach podatkowych dla nowopowstających zakładów przemysłowych z dnia 20. stycznia 1886 Dz. u. kr. N. 17 pozostają w pełnej sile. Ustawa powyższa zapewnia ulgi jedynie nowopowstającym zakładom, a pomija zakłady przemysłowe istniejące, które przy zapewnieniu ulg podatkowych mogłyby się rozwinąć technicznie i gospodarczo, zaprowadzić ulepszenia techniczne, rozwinąć przedsiębiorstwo na większy przerób surowców, większą zatrudnić liczbę robotników, zaprowadzać dodatkowe gałęzie przemysłu.

Ustawa z r. 1886 ma pewne wadliwości; według niej liczy się uwolnienie od dodatków od dnia otwarcia nowopowstającego zakładu, co, gdy podania wpływają często dopiero po założeniu, według brzmienia ustawy zmusza do zwrotu wstecz zapłaconych już dodatków do podatków, i zwłaszcza przy dodatkach gminnych, pobranych i zużytych spowodza trudności.

Ustawa uchwalona w r. 1890 rozciągnęła nadto ulgi podatkowe na spółki surowcowe, magazynowe i produkcyjne, oraz na akcyjne spółki dla przedsiębiorstw przemysłowych.

Gdy na tej drodze ulg podatkowych, chociażby tylko co do ciężarów krajowych, więc na fundusz krajowy, dług indemnizacyjny, podatki powiatowe, gminne, konkurencyjne, których rozmiary już bardzo wzrosły i od których uwolnienie znaczy uwolnienie od połowy podatku, można zapewnić znakomitą pomoc dla przemysłu bez obciążania budżetu krajowego, gdy takimi ulgami można powołać do życia nowe gałęzie przemysłu, rozwinąć istniejące przedsiębiorstwa, jak tego dowodzą doświadczenia z innych krajów, gdy ustawodawstwo nasze stanęło w połowie drogi, należy nie ustawać w usiłowaniu, żeby uzyskać korzystne załatwienie uchwały sejmowej z r. 1890 i w tym celu komisya przedstawia odpowiedni wniosek:

Komisya przemysłowa wnosi zatem,

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby w drodze rozporządzenia, należyście ogłoszonego:

1. Określił pojęcie zarobkowych towarzystw magazynowych, zarejestrowanych w myśl ustawy z dnia 9. kwietnia 1873 (Nr. 70 Dz. u. p.);

2. podał szczegółowe znamiona tych zarobkowych towarzystw magazynowych, opierających się na ustawie z dnia 9. kwietnia 1873, które w myśl ustawy ograniczają swą działalność do własnych członków;

3. określił wyczerpnąco warunki prawne, od których dopełnienia zależy zastosowanie ustaw z dnia 27. grudnia 1880 (Nr. 151. Dz. u. p.) i z dnia 14. kwietnia 1885 (Nr. 43. Dz. u. p.) do zarobkowych towarzystw magazynowych, zarejestrowanych w myśl ustawy z dnia 9. kwietnia 1873. Gdyby zaś osiągnięcie tego celu w drodze rozporządzenia było niemożliwym,

4. ażeby c. k. Rząd przedłożył corychlej odnośną reformę ustawy do konstytucyjnego zatwierdzenia.

II. Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby przyspieszył załatwienie uchwały sejmowej z dnia 18. listopada 1890 w sprawie wydania ustawy krajowej obowiązującej w Królestwie Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkim Księstwem Krakowskiem o uwolnieniu zakładów i spółek przemysłowych, tudzież przemysłowych towarzystw akcyjnych od wszelkich dodatków do podatków z wyjątkiem państwowych na okres dziesięciu lat.

Lwów dnia 4. kwietnia 1892.

Przewodniczący:

Czartoryski w. r.

Sprowadawca:

Rutowski w. r.